

Aristòtil: (384 a.C.–322 a.C.), filòsof i científic grec.

Vida.

Va néixer a Estagira (Macedònia), fill d'un metge, i es va traslladar a Atenes als 17 anys per estudiar en la Acadèmia de Plató. Va quedar-se a Atenes durant uns 20 anys, primer com a estudiant i més tard com a mestre. Passada la mort de Plató, l'any 347 a.C., Aristòteles es va traslladar a Assos (Àsia Menor), per assessorar al seu germà Hermias, el governant, i es va casar amb Pítia. Després de la mort del seu germà, Aristòtil es va traslladar a Pella, on es va convertir en el fill menor del rei Alexandre III el Magne. Al 335 a.C., va tornar a Atenes i va establir la seva pròpia escola: el Liceu. Arran de la mort d'Alexandre, al 323 a.C., Aristòtil es va traslladar a una propietat familiar a Calcis, a la illa de Eubea, on va morir l'any següent.

Obres.

Excepte alguns petits fragments d'obres d'escriptors posteriors, no es conserva cap dels seus escrits. També es conserven alguns fragments d'un diccionari de termes filosòfics i de les doctrines de Pitàgores. Entre els seus textos existeixen tractats de lògica, anomenats *Organon* (instrument). Entre les obres que tracten de ciències naturals, *Física*. Els seus escrits de naturalesa van rebre el nom de *Metafísica*, en la primera edició de les seves obres, publicada al 60 a.C.. Altres obres destacades són *Retòrica*, *Poètica* i *Política*.

Mètodes.

Potser per la influència del seu pare, que era metge, la filosofia d'Aristòtil es basava sobre tot en la biologia. Per Aristòtil el món estava compost per substàncies que es presentaven en espècies.

Una de les aportacions de la filosofia d'Aristòtil va ser la nova noció de causalitat.

Aristòtil va proposar quatre causes: la material, la motriu, la formal, i la fina.

Doctrines: filosofia natural.

En astronomia, Aristòtil va proposar un Univers esfèric i finit, amb la Terra com el centre. La part central està composta per quatre elements: terra, aire, foc i aigua. A la *Física* d'Aristòtil cada un d'aquests elements té un lloc adequat, determinat pel seu pes relatiu o gravetat específica. Cada element es mou de forma recta i natural, cap al lloc que li correspon.

Ètica.

Aristòtil creia que la llibertat d'elecció de l'individu cap impossible un anàlisi precís i complet de les qüestions humanes.

L'Ètica a *Nicomaco* d'Aristòtil és un anàlisi de la relació del caràcter i la intel·ligència amb la felicitat. Aristòtil distingia dos tipus de virtut o excel·lència humana: moral i intel·lectual.

Influència.

Després de la caiguda de l'Imperi romà, les obres d'Aristòtil es van perdre en occident. Durant el segle IX, els estudiosos àrabs van introduir Aristòtil, traduït a l'àrab, a l'islam. Al segle XIII l'Occident llatí va renovar el seu interès per la seva obra, en que va trobar una base filosòfica per orientar el pensament cristià.

L'influència de la filosofia d'Aristòtil ha estat general, contribuïnt a determinar el llenguatge modern i el denominat sentit comú, i el seu concepte del Primer Motor com a causa final ha tingut un important paper dins de la teologia.

**Beauvior, Simone de:** (1908–1986), novel·lista i intel·lectual francesa que per la seva vida e les seves obres va tenir un paper destacat en el desenvolupament del moviment feminista.

Vida

Va néixer a París, filla d'una família de la burgesia tradicional i catòlica. Però des de petita, va anticonformar-se, negant-se a acceptar el seu destí com a mare i esposa. La

trobada amb J.-P. Sartre a la Sorbona al 1929, va ser decisiu segons ella. Simone de Beauvoir va mantenir relacions afectives i intel·lectuals amb Sartre, fins que va morir el 1980. Amb ell, va portar a la pràctica una sèrie de principis basats en la seva concepció de dona i parella. Mai es van casar, ni viure en la mateixa casa, i fins i tot van mantindre relacions amb una tercera persona. Per això, Simone de Beauvoir, va realitzar una reflexió sobre la condició de vida de les dones, el compromís vital i les relacions amb altres.

Va ensenyar filosofia fins al 1943, fins que va començar a treballar en la revista *Tempes modernes*. Va visitar molt, a Estats Units, a la Unió Soviètica, a Xina, a Cuba. La seva filosofia, l'existencialisme, va entrar en crisi a la Segona Guerra Mundial. Va morir el 14 d'abril de 1986 a París.

Obra.

La seva primera novel·la, va ser *La invitada* (1943), seguidament va escriure *La sang dels altres* (1944), *Els mandarins* (1954), que va rebre el Premi Goncourt. Més tard, va escriure *Memòries d'una jove de bona família* (1958) i *Final de comptes* (1972). Entre els seus assaigs cal destacar, *El segon sexe* (1949), *La vellesa* (1970), *La cerimònia del adéu* (1981).

La idea matriu que marca tota la seva obra, és la llibertat, per les dones i per a qualsevol, i segons ella implica la noció de la responsabilitat.

**Descartes, René:** (1596–1650), filòsof, científic i matemàtic francès.

Vida.

Nascut a La Haye, Turena, era fill d'un membre de la baixa noblesa. Als vuit anys el van enviar a l'escola jesuïta de la Flèche a Anjou, on va estar-hi vuit anys. Junt als típics estudis, Descartes va rebre ensenyances de matemàtiques i escolasticisme. Quan va acabar els seus estudis a l'escola, va estudiar pret a la Universitat de Poitiers, i es va llicenciar al 1616. Però, mai va treballar en res relacionat amb la justícia, ja

que el 1618 va entrar al servei del príncep Maurici I de Nassau-Orange, per seguir la carrera militar.

Descartes, va anar a Itàlia del 1623 al 1624, i va tornar a França, on va estar-s'hi fins el 1628, en que es va dedicar a l'estudi de la filosofia. Al 1628, es va traslladar a Holanda.

Al 1649, Descartes va ser invitat a la cort de Cristina de Suècia, per donar classes de filosofia. Però el temps hivernal va provocar al 1650 una neumonia que li va causar la mort.

Obra.

La primera obra important de Descartes, va ser *Assatgs filosòfics*, publicada al 1637.

Més endavant, Descartes va escriure altres assatgs, com *Meditacions metafísiques* (1641), i *Els principis de la filosofia* (1644).

Filosofia.

Descartes va provar d'aplicar a la filosofia els principis racionals de la ciència.

Primerament, la filosofia de Descartes, estava dominada pel mètode escolàstic. Però va refusar aquest sistema, i va establir: En la nostra busca del camí directe a la veritat, no hauríem d'ocupar-nos d'objectes dels que no podem aconseguir una certesa similar a les demostracions de l'aritmètica i la geometria. Partint del principi de la clara consciència del pensament, prova la seva pròpia existència, va mantenir l'existència de Déu. I Déu, segons Descartes, va crear la substància pensant, i la substància extensa.

Ciència.

La filosofia de Descartes, el va portar a fer explicacions complexes i equivocades de diversos fenòmens físics. Al principi, va relacionar-se amb la teoria de Copèrnic sobre l'univers, però va renunciar-hi quan es va prohibir per l'Església Catòlica. En canvi, va inventar-se una doctrina dels remolins de matèria volàtil, en que l'espai

estava ple de matèria, girant al voltant del Sol.

En la filologia, Descartes afirmava que part de la sang era un fluid misteriós.

Els estudis d'òptica, el van portar al descobriment de la llei fonamental de la reflexió.

Matemàtiques.

L'aportació de Descartes a les matemàtiques va ser la sistematització de la geometria analítica, i també va contribuir a l'elaboració de la teoria de les equacions. També va inventar-se l'utilització de les últimes lletres de l'abecedari per anomenar a quantitats desconegudes, i les primeres lletres per les conegudes, a més a més d'inventar-se els exponents ( com  $x^2$ ), i la llei cartesiana dels signes.

**Freud, Sigmund:** (1856–1939), metge i neuròleg austríac, fundador de la psicoanàlisi.

Vida.

Freud va néixer a Freiberg, el 6 de maig de 1856 i es va educar a la Universitat de Viena. Als tres anys es va traslladar a Liepzig, i poc temps després a Viena.

Al 1873, va entrar a la Universitat de Viena, on va estudiar medicina. Durant el tercer curs, Freud va començar a investigar sobre el sistema nerviós central dels invertebrats, en un laboratori de fisiologia. Freud va trigar tres anys més del normal en treure's la llicenciatura de Medicina.

En 1881, va acabar la seva llicenciatura, i va continuar com a ajudant de laboratori de fisiologia de la universitat. Al 1883, es va veure obligat a abandonar la investigació teòrica. Per això, Freud va estar durant tres anys Hospital General de Viena, dedicant-se a la psiquiatria, la dermatologia i els trastorns nerviosos. Al 1885, va ser designat professor de Neuropatologia a la Universitat de Viena. Allà va centrar els seus interessos cap a la sicopatologia.

Al 1886, Freud va establir-se com a metge a Viena. Durant el període de 1895 a 1900, va desenvolupar molts dels conceptes incorporats a la pràctica com a la doctrina

psicoanalítica. El 1902, Freud va ser nomenat professor titulat de la Universitat de Viena. Cap al 1906, Freud contava amb pocs alumnes i seguidors.

Al començament de la I Guerra Mundial, Freud va dedicar-se a l'aplicació de les seves teories a la interpretació psicoanalítica de fenòmens socials. El 1923 se li va detectar un càncer de mandíbula. Quan els nazis van ocupar Àustria, al 1938, Freud es va traslladar a Londres, on va morir al 23 de setembre de 1939.

Obres i treballs.

Freud va presentar el seu treball *Sobre la afàsia, el 1891, Estudis sobre la histèria* (1893). La seva obra més important va ser *La interpretació dels somnis* (1900), i també va escriure *Psicopatologia de la vida quotidiana* (1904) i *Tres assaigs per a una teoria sexual* (1905).

Altres dels seus treballs a tenir en compte, van ser *Tòtem i Tabú* (1913), *Més enllà del principi del plaer* (1920), *Psicologia de masses* (1920), *El jo i allò* (1923), *El malestar en la cultura* (1930), *El pervenir de la il·lusió* (1927), *Introducció al psicoanàlisi* (1933), i *Moisés i el monoteïsme* (1939)<sup>7</sup>

**Hegel, Georg Wilhelm Friedrich:** (1770–1831), filòsof alemany, gran representant de l'idealisme.

Vida.

Va néixer a Stuttgart, el 27 d'agost de 1770, va créixer en un ambient de pietisme protestant i va estudiar als clàssics grecs i llatins al *gymnasium* de Stuttgart. Hegel va ingressar als seminaris de la universitat de Tubinga al 1788. Després de completar el curs de filosofia i teologia, Hegel va treballar com a preceptor a Berna al 1793. Al 1797, va ocupar un càrrec semblant a Frankfurt. Dos anys més tard, amb la mort del seu pare, va rebre un capital econòmic que el va permetre el seu treball com a tutor. Al 1801 Hegel va anar a l'universitat de Jena, on va estudiar, escriure i va obtenir un lloc de lector. Al 1806, es va veure obligat a fugir. Quan se li acabaren els recursos

econòmics de l'herència, va treballar com a redactor del diari Bamberger Zeitung de Baviera, i vuit anys més tard, es va traslladar a Nuremberg on va dirigir un *gymnasium* durant vuit anys. A Nuremberg, va casar-se amb Marie von Tucher, amb qui va tenir tres fills, però abans va tenir un fill il·legítim. Al 1816 Hegel va acceptar una càtedra en Filosofia a la Universitat de Heidelberg. Al 1818, Hegel es va traslladar a la Universitat de Berlín, on va estar-s'hi fins al 14 de novembre de 1831, data de la seva mort.

Obres.

Hegel va escriure al 1807 *La fenomenologia de l'esperit*, *Ciència de la Lògica* (1812, 1813, 1816), també va publicar els seus pensaments a *Enciclopedia de les ciències filosòfiques* (1817), *La filosofia del Pret* (1821), *Lliçons* (1835–1838) i *Lliçons sobre la filosofia de l'Història* (1837).

Filosofia.

El propòsit de Hegel va ser elaborar un sistema filosòfic que pogués engrosar les idees dels seus predecessors i crear un marc conceptual dels termes poguessin ser entesos des de pressupostos teòrics racionals.

Per Hegel, la comesa de la filosofia es explicar el desenvolupament de l'esperit absolut.

En el procés d'anàlisi de la natura de l'esperit absolut, Hegel va realitzar contribucions en una gran varietat de camps de la reflexió humana, que engloben la filosofia de la història, la estètica i l'ètica social.

Ètica.

Les idees socials i polítiques de Hegel es mostren de forma més assequible en les seves discussions sobre moralitat i ètica social.

Influència.

Quan Hegel va morir, era el filòsof alemany més important. Les seves idees estaven

molt difosses. Els seus seguidors es van dividir entre els d'esquerres i els de dretes.

En el grup d'esquerres i destacaven Engels i Marx.

L'idealisme metafísic de Hegel va assolir un fort impacte en la filosofia del segle XIX i principis del XX, sobretot en Bradley i Royce. Hegel també va influir en l'existencialisme danès.

**Hume, David:** (1711–1776), historiador i filòsof, que va influir en el desenvolupament del excepticisme i de l'empirisme.

Vida.

Va néixer a Edimburg, Lothian, el 7 de maig de 1711, i va ser educat a casa seva i a La universitat d'Edimburg. Després de treballar per un curt període en una casa de negocis, fins que es va instal·lar a França.

De 1734 a 1737, Hume va estudiar els problemes de la filosofia especulativa.

Seguidament, va tornar a les possessions de Berwickshire, on es va ocupar de problemes d'ètica i economia política. Hume va acabar instal·lant-se a Edimburg al 1751. Del 1762 al 1765, va ser secretari de l'embaixador britànic a París, on va conèixer a Rousseau. Del 1767 al 1768, Hume va treballar com subsecretari d'Estat a Londres, però es va retirar a Edimburg, on va morir el 25 d'agost de 1776.

Obra.

Hume va escriure *Tractat sobre la naturalesa humana* (1739–1740), en tres volums.

Entre el 1741–1742, Hume va escriure *Assaigs morals i polítics*, en dos volums. Sis anys més tard, va escriure *Assaigs filosòfics sobre l'enteniment humà* (1748). Al

1752, es van publicar els seus *Discussos polítics*. Hume també va escriure *Història*

*d'Inglaterra* (apareguda per entregues en dotze volums, de 1754 a 1762). La seva

*Autobiografia* va ser publicada al 1777, així com els *Diàlegs sobre la religió natural* (1779).

Influència.

Les creences filosòfiques de Hume, van rebre influència del filòsof J. Locke i del bisbe i filòsof G. Berkeley.

**Kant, Immanuel:** (1724–1804), filòsof alemany, considerat el pensador més influent de l'era moderna.

Vida.

Va néixer a Königsberg el 22 d'abril de 1724. Kant es va educar al *collegium* Fredericacium i a La universitat de Königsberg. Va estudiar els clàssics i les matemàtiques i física. Després de la mort del seu pare, va tenir de guanyar-se la vida com a tutor privat, i deixar la universitat. Al 1755, va acabar de treure's el doctorat. Seguidament, va ensenyar a la universitat, durant 15 anys, i va donar conferències de matemàtiques i de ciència, per arribar a dissertar sobre casi totes les branques de la filosofia. Aquestes conferències van donar-li la reputació de filòsof original, i va rebre la càtedra a la universitat al 1770. Durant els 27 anys següents, va dedicar-se a ensenyar lògica i metafísica. Les ensenyances religioses de Kant, van crear-li problemes amb el govern de Prússia, i li van prohibir impartir classes, fins que el seu rei, va morir cinc anys després d'aquesta prohibició. Al 1798, es va retirar de la docència, i va morir el 12 de febrer de 1804.

Obres.

Kant va escriure *Crítica de la raó pura* (1781), *Metafísica de la ètica* (1797), *Crítica de la raó pràctica* (1788), *La pau perpètua* (1795), que són obres filosòfiques, però també va escriure altres obres com *Història universal de la naturalesa i teoria del cel* (1755), *Prolegòmens a tota metafísica futura* (1783), *Principis de la filosofia natural* (1786), *Crítica del judici* (1790) i *La religió dins dels límits de la raó pura* (1793).

Filosofia.

La Crítica de la raó pura, conté la filosofia crítica de Kant, en la que va examinar les bases del coneixement humà i va crear una epistemologia individual. Kant

diferenciava la proposició analítica i la sintètica, i també pot ser dividida en altres dos tipus: empírica i a priori. La tesis en el llibre *Crítica de la raó pura*, consisteix en formular judicis a priori.

Les idees ètiques de Kant són el resultat lògic de la seva creença en la llibertat fonamental del individu. Considerava aquesta llibertat com el govern d'un mateix, la llibertat per obeir les lleis del Univers com revelen per la raó.

Influència.

Ha tingut influència en l'era moderna, i en el pensament de Marx.

**Kuhn, Thomas Samuel:** (1922– ), historiador i filòsof de la ciència estatunidense, conegut per la seva contribució al canvi d'orientació de la filosofia i la sociologia.

Kuhn va néixer a Cincinnati, Ohio, i es va doctorar en Filosofia per la Universitat de Harvard en Física Teòrica en 1949. Es va orientar vers la ciència històrica i la filosofia de la ciència, que va ensenyar a Harvard, Berkeley, Princeton i a Massachussetts.

Al 1962, Kuhn va publicar *L'estructura de les revolucions científiques*.

**Marcuse, Herbert:** (1898.1979), filòsof estatunidense d'origen alemany, i dels teòrics de l'esquerra radical i del moviment anomenat Nova Esquerra.

Nacut a Berlín, va ser educat a les universitats de Berlín i de Friburg, va formar part de l'Institut per a la Investigació Social de Frankfurt. Marcuse va emigrar als Estats Units d'Amèrica, on va treballar en l'Institut per a la Investigació Social de La Universitat de Colúmbia en el 1934. Durant deu anys va treballar per diferents agències d'informació del Govern federal. Després de 1950, va ensenyar a les universitats de Columbia, Harvard, i Brandeis, i a la Universitat de Califòrnia, a San Diego.

L'influència de Marcuse en els líders estudiantils es va notar a les revoltes universitàries d'Europa i d'Estats Units, de finals dels 60. La influència en joves

teòrics del modern pensament polític, ha set desiciva per desprendre les doctrines filosòfiques crítiques de la seva ortodòia relació als conflictes ideològics i estratègics de la guerra freda.

La filosofia de Marcuse està enunciada a *Raó i revolució* (1941), *Eres i civilització* (1955), *El marxisme soviètic* (1958) i *L'home unidimensional* (1964).

Marx, Karl: (1818–1883), filòsof alemany, creador del socialisme científic.  
Vida.

Marx va néixer a Tréveris el 5 de maig de 1818 i va estudiar a les universitats de Bonn, Berlín i Jena. Al 1842 va passar a ser cap de redacció. Les crítiques socials i polítiques el van obligar a abandonar el seu lloc al 1843, i es va traslladar a París, on es va reunir amb Hegel amb qui va descobrir que havien arribat a les mateixes conclusions sobre la naturalesa dels revolucionaris.

En 1845, es va veure obligat a abandonar París, i es va instal·lar a Brussel·les, on va començar a dirigir una xarxa de grups anomenats Comitès de Correspondència Comunista. Al 1847 Marx i Engels van desenvolupar el Manifest Comunista per formar la Lliga Comunista. Poc després de l'aparició d'aquests manifest van emprendre's els processos revolucionaris del 1842, a França, Alemanya i a l'Imperi Austríac, per això, el van expulsar de Bèlgica. Per això se'n va anar a París i més tard a Renàia, on va fundar a Colònia una publicació comunista, la *Neue Rheinische Zeitung* (Nova Gaseta Renana). Al 1849 va ser arrestat i jutjat per incitar a la rebel·lió, i el van absoldre i expulsara Alemanya encara que finalment es va traslladar a Londres. Allà va fundar la I Internacional. Els seus últims anys van estar marcats per dolences físiques que li impedièn treballar, va morir el 14 de març de 1883.

Obres.

Marx va escriure, *El Capital* (1877, el primer volum, el segon i tercer van ser editats per Engels i publicats al 1885–1894), també va escriure *La guerra civil a França*

(1871), *Crítica del programa de Gotha* (1875).

Influència.

La seva concepció va passar a denominar-se marxisme.

**Nietzsche, Friedrich:** (1844–1900), filòsof, poeta i filòleg alemany, el qual pensament està considerat un dels més radicals, rics i suggerents del segle XX.

Vida.

Va néixer el 15 d'octubre de 1844 a Röcken, Prússia. El seu pare, va morir quan Nietzsche tenia 5 anys, i va ser educat per la seva mare. Va estudiar filologia clàssica a les universitats de Bonn i Leipzig, i va ser aomenat professor de filologia grega a la Universitat de Basilea, als 24 anys. A causa de la seva delicada salut, va estar afectat tota la seva vida per tenir poca vista, i constants migranyes, el va obligar a retirar-se al 1889. Al cap de deu anys, va sofrir una crisi nerviosa, i va morir a Weimar el 25 d'agost de 1900.

Obra

Nietzsche, va escriure varies obres importants, *L'origen de la tragèdia* (1872), *Així va parlar Zarathustra* (1883–1885), *Més enllà del bé i del mal* (1886), *La genealogia de la moral* (1887), *El crepuscle dels déus* (1888), *L'Anticrist* (1888), *Ecce Homo* (1889) i *La voluntat del poder* (1901).

Un dels arguments fonamentals de Nietzsche, era que els valors tradicionals havien perdut el poder a la vida de les persones, i ho va proclamar amb l'afirmació Déu ha mort. Nietzsche estava convençut de que els valors tradicionals representaven una moralitat esclava. Nietzsche, va configurar el retrat del home per venir, el superhome.

Nietzsche pensava que les masses s'adaptaven a la tradició, mentre el superhome es segur, independent i molt individualista.

Nietzsche afirmava que tot acte o projecte humà està motivat per voluntat de

poder., sobre un mateix, necessari per a la creativitat. Aquesta capacitat es manifesta en l'autonomia del superhome, en la creativitat i coratge.

### Influència

Nietzsche va ser influït per la cultura hel·lènica, per les filosofies de Sòcrates, Plató i Aristòteles. També va estar influenciat per la teoria de l'evolució, de A.

Schopenhauer, i per l'amistat amb R. Wagner.

La influència que ell va produir, va ser sobre la literatura alemanya i la teologia. Els seus conceptes han estat discutits i ampliat per K. Jaspers, M. Buber, P. Tillich, A.

Canus y per J.-P. Sartre.

Pitàgores: (582 a.C.–500 a.C.). filòsof i matemàtic grec.

### Vida.

Va néixer a l'illa de Samos, Pitàgores va ser instruït en les ensenyances dels primers filòsofs jònics Tales de Milet, Anaximandre i Anaxímenes. Es diu que Pitàgores va ser condemnat a exiliar-se de Samos per la seva repulsa a la tirania de Polícrates. Cap al 530 a.C. es va instal·lar a Crotona, on va fundar un moviment amb propòsits religiosos, polítics i filosòfics, conegut com pitagorisme. La filosofia de Pitàgores es coneix a través de les obres dels seus deixebles.

### Doctrines bàsiques.

Els pitagòrics van assumir certs misteris, similars en molts punts als enigmes del orfisme. Aconsellaven l'obediència i el silenci, l'abstinència de consumir elements, la sencillesa en el vestir i en les possessions, i en l'hàbit de l'autoanàlisi. Els pitagòrics creien en l'immortalitat i en la transmigració de l'esperit.

### Teoria dels nombres.

En les investigacions matemàtiques realitzades pels pitagòrics es troben els seus estudis dels nombres pairs i impars, i dels nombres primers i dels quadrats, essencials en aquesta teoria. A través d'aquests estudis es van establir una base científica per a

les matemàtiques. En geometria, el gran descobriment va ser el teorema de la hipotenusa, Teorema de Pitàgores.

Astronomia.

En l'astronomia dels pitagòrics, van considerar la terra com un globus que girava junt a altres planetes al voltant d'un foc central. Van explicar l'ordre armoniós de totes les coses com a cossos movent-se d'acord a un esquema numèric, en una esfera de la realitat senzilla i omnioprensiva.

**Plató:** (428 a.C.–347 a.C.), filòsof grec, un dels pensadors més influents de la filosofia occidental.

Vida.

Plató va néixer en una família aristocràtica d'Atenes. El seu pare, Aristó, va morir durant l'infància de Plató, i la seva mare es va tornar a casar amb Pirilampes.

De jove Plató va tindre ambicions polítiques, però es va desil·lusionar amb els governants d'Atenes. Plató es va proclamar discipule de Sócrates, va acceptar la seva filosofia i la seva forma dialèctica de debat. Plató va ser testimoni de la vida de Sócrates durant el règim democràtic atenesa l'any 399 a.C. Seguidament, va abandonar Atenes per viatjar a Itàlia, Sicília i Egipte.

Al any 387 a.C. Plató va fundar a Atenes la Acadèmia, que oferia estudis d'astronomia, biologia, matemàtiques, teoria política i filosofia.

Plató va viatjar a Sicília l'any 367 a.C., per ser el tutor del nou governant de Siracusa.

Va tornar a Siracusa l'any 361 a.C. Va passar els seus últims anys donant conferències a la Acadèmia i escrivint. Va morir als 80 anys aproximadament, l'any 348 o 247 a.C.

Obres.

En el primer grup d'escrits inclou 35 diàlegs i 13 cartes. Els diàlegs es poden dividir en tres grups, en el primer s'hi troben *Càrmides*, *Lisis*, *Laques*, *Protàgores*, *Eutifrón*, i

els llibre I de *La República*.

En el grup intermig, hi trobem *Gorgies*, *Menó*, *Apologí*a, *Cràtil*, *El Banquet*, i *La República*.

El tercer grup de diàlegs, s'hi troben *Teeteto*, *Parmènides*, *Sofista*, *Filebo*, *Timeo* i *Lleis*.

Teoria de les idees: coneixement.

La teoria de les idees de Plató i la seva teoria del coneixement estan molt relacionades, influit per Sòcrates, Plató estava persuadit de que el coneixement es podia assolir. També estava convençut de que el coneixement tenia dues característiques: ha de ser cert i infalible, ha de tenir com objecte lo que es veritat era en contrast amb lo que és només en apariencia. La teoria del coneixement de Plató s'exposa en *La República*.

Naturalesa de les idees.

La teoria de les idees es pot entendre millor en termes d'entitats matemàtiques. Plató va fer més extensa del camp de les matemàtiques.

Plató va concebre les idees de manera jeràrquica: la idea suprema és la de Déu, que representa el pas de Plató en la direcció d'un principi últim d'explicació.

Ètica.

La teoria ètica de Plató descansa en la suposició de que la virtut és coneixement i que aquest pot ser après.

Influència.

La seva Acadèmia va ser clausurada cap el 529 a.C., per ordre d'un emperador bizantí. L'impacte de Plató en el pensament jueu és obvi, en l'obra del filòsof alexandrí Filò d'Alexandria. El neoplatonisme, va ser un important desenvolupament posterior de les idees de Plató. Les idees platòniques van tenir un paper molt important en el desenvolupament del cristianisme, i també en el pensament islàmic

medieval.

**Rousseau, Jean-Jacques:** (1712–1778), filòsof, teòric polític i social, músic i botànic francès i un dels escriptors de la Il·lustració.

Vida.

Rousseau va néixer a Ginebra, Suïssa, el 18 de juny de 1712, va ser educat per els seus oncles, després de la mort de la seva mare. Va ser empleat com aprenent de gravador als 13 anys, però tres anys després, va deixar aquesta professió per convertir-se en secretari i acompanyant de madame Louise de Warens, una dona rica que va tenir una gran influència en la seva vida i obra. Al 1742, es va traslladar a París, on es va guanyar la vida com a professor i copista de música, i secretari polític. Un íntim amic, va ser el filòsof anglès D. Diderot, que li va encarregar escriure articles de música per a la *Enciclopèdia* francesa.

Obra.

Pel que respecta als escrits filosòfics, Rousseau, va guanyar el premi de l'Acadèmia de Dijon per el seu *Discurs sobre les ciències i les arts* (1752), i el 1752, la seva òpera *El savi del poble* va ser interpretada per primera vegada. En els anteriors, i en el *Discurs sobre l'origen de la desigualtat entre els homes* (1755), va exposar la seva opinió sobre de que la ciència, l'art i les institucions socials han corromput a la humanitat i de que l'estat natural o primitiu, es superior a l'estat civilitzat.

Després d'abandonar París per retirar-se a Montmorency, Rousseau va escriure la novel·la *Júlia o la nova Eloïsa* (1760), posteriorment, va escriure *El contracte social* (1762).

Les seves obres posteriors, van ser *Emili* (1762), i després de fugir primer a Prússia, i més tard a Anglaterra, va escriure el manuscrit *La Botànica* (1802). Al 1768, va tornar a França, amb el nom fals de Renou, i va escriure la autobiografia *Confessions* (1782), i va acabar morint el 2 de juliol de 1778 a Ermenonville, a França.

Influència.

La seva concepció de l'Estat com la personificació de la voluntat abstracta de les persones i els seus arguments per el compliment de la conformitat política i religiosa, es considerada com una font de la ideologia totalitària. La teoria de l'educació va portar a mètodes d'ensenyança infantil més permissius i de major orientació psicològica, que va influir a pioners de l'educació moderna. Rousseau també va influir en el romanticisme de la literatura i filosofia de principis del segle XIX.

Sòcrates: (470 a.C.– 399 a.C.), filòsof grec fundador de la filosofia moral, que ha tingut una gran influència en la filosofia occidental, per la influència sobre Plató.

Vida.

Va néixer Atenes, fill de Sofronisc i Fenareta, va rebre un educació tradicional de literatura, música i gimnàsia. Es va familiaritzar en la retòrica i la dialèctica dels sofistes, les especulacions dels filòsofs jònics i de la cultura general de Atenes de Pericles. Primerament, Sòcrates va seguir el treball del seu pare, escultor, i va realitzar un conjunt de tres estàtues anomenades les tres Gràcies. Durant la guerra del Pel·loponès contra Esparta, va servir com a soldat d'infanteria en les batalles Potidaea al 432 a.C.–430 a.C., Delio al 424 a.C. i Anfíplosis al 422 a.C.

La major part de la seva vida d'adult, la va passar als mercats i places públiques d'Atenes, iniciant diàlegs i discussions amb tot aquell que el volgués escoltar. Un mètode anomenat maièutica. Segons testimonis de l'època, Sòcrates era poc agraciat i curt d'estatura, apreciava molt la vida i va tenir una gran popularitat social. La dona de Sòcrates es deia Jantipa, i tenia tres fills. Sòcrates va ser acusat al 399 a.C. de despreciar als déus de l'Estat, de corrompre la moral de la joventut, i sentenciat a mort. La sentència es va executar, bevent una copa de cicuta.

Ensenyances.

Sòcrates va ser obediènt amb les lleis d'Atenes, per lo que creia que era millor

dedicar-se a l'ensenyança i persuadint als joves que es fessin un examen de consciència i ocupar-se de l'esperit. Tot el que sabem de Sòcrates és gràcies als escrits de Plató, i de l'historiador Jenofont.

La contribució de Sòcrates a la filosofia a sigut en un to ètic. La base de les seves ensenyances i el que va inculcar, va ser la creença en una comprensió objectiva dels conceptes de justícia, amor i virtut i el coneixement de un mateix. La seva lògica va insistir en la discussió racional i la busca de definicions generals.

**Spinoza, Baruch:** (1632–1677), filòsof racionalista i pensador religiós holandès, considerat com l'exponent modern més complet del panteïsme.

Vida.

Va néixer a Àmsterdam, fill de pares jueus hispano-portuguessos, el 24 novembre del 1632. Spinoza va rebre un educació que enfatitzava l'estudi de la cultura clàssica jueva. Però. Més tard, es va apartar del judaisme ortodox, per les seues estudis de ciències físiques, i per els escrits de Hobbes i Descartes. Es va apartar de la sinagoga i al 1656 va ser excomulgat pels rabins.

Durant cinc anys, Spinoza va viure a les afores d'Àmsterdam, pulint lents per viure.

Al 1661 es va traslladar a Rinjnsburg, i dos o tres anys més tard a Voorburg. Poc després, es va traslladar a La Haya, on va refusar una càtedra de filosofia occidental a la Universitat de Heidelberg.

Spinoza va morir el 27 febrer de 1677.

Obra.

Spinoza va escriure *Tractatus de Deo et Hmoine Ejusque Felicitate* (Tractat de Déu, de l'home i de la seva felicitat), durant el període que va viure a les afores d'Àmsterdam. Potser el *Tractatus Theologica–Politicus* (Tractat teològic–polític) i la dissertació *De Intellectus Emedatione* (De la reforma de l'enteniment) també van ser escrits durant aquest període, encara que no es van publicar fins al 1670 i el 1677,

respectivament.

Spinoza també va escriure *Ethica Ordine Geométrico Demonstrata* (Ètica demostrada segons l'ordre geomètric) el 1674.

Filosofia.

En el seu tractat de la ètica, l'univers és idèntica a Déu, la substància incausada de totes les coses. Spinoza va admetre la possible existència d'atributs infinits de la substància, però dos excessibles a la ment humana, l'extensió i la racionalitat. La causalitat, pot trobar-se entre objectes individuals en l'atribut extensió, o entre idees individuals en l'atribut del pensament, segons Spinoza. I per explicar l'interacció entre aquests, va proposar la teoria del paral·lelisme.

Spinoza va explicar l'individualitat de les coses com a modes particulars de la substància.

El concepte d'essència segons Spinoza, està relacionat amb el concepte escolàstic de veritable i amb les idees arquetípiques formulades per Plató. Spinoza concebia les essències com hipostatitzacions de l'aspecte universal de totes les coses.

Spinoza va desenvolupar la seva doctrina de la llibertat, com un bé que només s'hi pot arribar en el terrenys de les essències.

**Tomàs d'Aquino, Sant:** (1225–1274), filòsof i teòleg italià.

Vida i obra.

Va néixer en una família noble a Roccasecca, i va estudiar en el monasteri benedictí de mont Casino, i a la Universitat de Nàpols. Va ingressar a l'ordre dominicà, sense llicenciar-se al 1243. La seva mare, va recluir-lo en un castell durant un any, per convencer-lo de que no entrés a una ordre mendicant. El va lliberar al 1245, i va viatjar a París per completar la seva formació, i va anar a Colonia el 1248, seguint el filòsof A. Magno.

Tomàs d'Aquino va ser ordenat sacerdot al 1250, i va començar a donar classes a la

Universitat de París al 1252. Al 1254, van apareixer els seus primers escrits. La primera obra important va ser *Scripta super libros Sententiarum* (1256).

En 1256, a Tomàs d'Aquino se li va concedir un doctorat en Teologia i va ser nomenat professor a la Universitat de París. El 1259, va ser nomenat conseller del papa Alexandre IV. Va tornar a París al 1268.

Sant Tomàs primer va suggerir la seva opinió madurada a *De unitate intellectus contra averroístas* (1270).

Sant Tomàs va deixar París al 1272 i se'n va anar a Nàpols, on va organitzar una escola dominica. Al març de 1274, va caure malalt, va morir al 7 de març al monasteri de Fossanova.

Sant Tomás va ser canonitzat per el papa Joan XXII i proclamat Doctor de la Iglesia per el papa Pio X al 1567. La seva festa es celebra el 28 de gener.

**Wittgenstein, Ludwig:** (1889–1951), filòsof austríac, un dels pensadors més influents del segle XX, que va contribuir al moviment conegut com filosofia analítica.

Vida.

Va néixer a Viena el 26 d'abril de 1889, es va educar en una família rica i il·lustrada. Després d'assistir a les escoles de Linz i Berlín, es va traslladar a Gran Bretanya per estudiar ingenieria a la Universitat de Manchester. Posteriorment, es va traslladar al Trinity College, a Cambridge, on va orientar el seu interès vers a la filosofia. Al acabar el seu *Tractatus logicus-philosophicus* (1921), es va apartar de la filosofia, i durant anys es va dedicar a l'ensenyança, a Àustria. Al 1929 va tornar a Cambridge per continuar amb el seu treball filosòfic. Va començar a refusar certes conclusions del *Tractatus* i a desenvolupar altres opinions reflexades en les seves *Investigacions filosòfiques*. Wittgenstein es va retirar al 1947, i va morir el 29 d'abril de 1951.

Obra.

En la evolució filosòfica de Wittgenstein, poden distingir-se dos èpoques diferents, la

primera, representada pel *Tractatus*, i una posterior representada per les

*Investigacions filosòfiques*.

Altres obres de Wittgenstein, totes publicades després de la seva mort, son

*Observacions sobre els fonaments de les matemàtiques* (1956), *Els quaderns blaus i*

*marrons* (1958), *Apunts 1914–1916* (1961) i *Gramàtica filosòfica* (1969).